

2.2. Kompetencje partnera komunikacyjnego

Wśród kompetencji partnera komunikacyjnego kluczowa jest postawa pełna autentycznego zaangażowania i empatii. Umiejętność dostrojenia się²⁶ do funkcjonowania osoby ze złożonymi potrzebami w porozumiewaniu się warunkuje zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa oraz pozwala na budowanie relacji. Partner komunikacyjny przygląda się swoim sposobom działania i w procesie analizy wyłania te, które sprzyjają nabywaniu nowych umiejętności przez użytkownika.

Na każdym etapie oddziaływań partner komunikacyjny musi być świadomy swojej roli i uważny na inicjatywy²⁷ użytkownika, podążać za nim. Przygotowany partner warunkuje rozwijanie kompetencji komunikacyjnych użytkownika AAC.

Uczestnicy dialogu potrzebują wielu dobrych doświadczeń związanych ze współdziałaniem w modelu aktywnym, aby powstały trwałe wzory zachowań komunikacyjnych. Doświadczenia pozwalają rozwijać motywację użytkownika w procesie uczenia się kompetencji komunikacyjnych, a następnie osiągnięcia niezależności.

Podobnie jak osoby ze złożonymi trudnościami w porozumiewaniu się ich partnerzy uczą się wykorzystywania nowych sposobów komunikacji opierających się na strategiach AAC.

Wiele aktywności w trakcie tych wymian strategii wymaga wspomagania, by móc rozwijać zbiór reguł służących do przekazywania i odbierania określonych wiadomości.

²⁶ Dostrojenie się – partner dopasowuje tempo i rytm działania do działań użytkownika. Dostosowuje do niego pozycję ciała, pozostaje twarzą w twarz. Współbrzmi z nim emocjonalnie.

²⁷ Inicjatywa użytkownika – działanie wynikające z potrzeby własnej, niepoprzedzone aktywizacją ze strony partnera komunikacyjnego. Można wyróżnić inicjatywy ruchowe (np. odwracanie głowy), wokalne, mimiczne (np. uśmiech), wzrokowe (np. patrzenie na zabawkę znajdującą się w pobliżu) i somatyczne (np. ziewanie).

Partner komunikacyjny potrzebuje wsparcia w modyfikacji swoich zachowań. Dotychczas wykorzystywane przez niego sposoby są niewystarczające. Należy tworzyć łańcuchy interakcji z użytkownikiem, których podstawę stanowi działanie naprzemienne. Partner uczy się synchronizować swoje reakcje z aktywnością użytkownika, dostrzega jego inicjatywy i za nimi podąża. Przyjmuje je poprzez nazywanie lub/i nadinterpretację²⁸, krótkie odzwierciedlenie²⁹ bądź też przyłączenie się do działania. Wyzwaniem jest łączenie zaplanowanego schematu postępowania z uważnością na inicjatywy użytkownika i ich przyjmowaniem.

1. Zmiana sposobu współdziałania z osobą ze złożonymi zaburzeniami w komunikacji wymaga inwestowania zasobów i nieustannego poszukiwania źródeł motywacji.
2. Poniższe wskazówki tworzą zestaw 10 podstawowych zasad postępowania partnera. Ich zastosowanie wpływa na budowanie relacji z osobą ze złożonymi trudnościami w porozumiewaniu się:
3. Poszukaj aktywności, które są ważne dla użytkownika.
4. Dostosuj pozycję ciała do użytkownika. Zawsze pozostawaj z użytkownikiem twarzą w twarz.
5. Dostosuj tempo i rytm działania (komunikaty werbalne, prezentacja symboli, stosowanie sygnałów na ciele, czas trwania aktywności) do użytkownika.
6. Posługuj się zrozumiałym językiem. Ogranicz przekaz werbalny do najważniejszych informacji.
7. Wspomagaj przekaz. Uprzedzaj przed ważnymi wydarzeniami. Wykorzystuj sygnały na ciele, rzeczywiste przedmioty, zdjęcia, gesty.
8. Dostrzegaj inicjatywy użytkownika. Podążaj za nimi, nadawaj im znaczenie.
9. Zawsze czekaj na reakcje użytkownika (ich dynamika może być różna, populacyjna norma 6 sekund bywa niewystarczająca).

²⁸ Nadinterpretacja – przypisywanie zachowaniom prawdopodobnego znaczenia komunikacyjnego.

²⁹ Odzwierciedlenie – przejęcie inicjatywy przez naśladowanie, np. odpowiedź uśmiechem na uśmiech, powtórzenie wokalizacji czy ruchu.